

Sygn. akt III CSK 167/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa J. S. i K. S.
przeciwko K. sp. z o.o. w K. poprzednio B. sp. z o.o. w K. i S. sp. z o.o. w W.
przy udziale interwenienta ubocznego [...] Towarzystwa Ubezpieczeń [...] S.A. w S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 grudnia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 6 listopada 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążenia powodów kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującego od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnosząc o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 listopada 2017 r. skarżący J. i K. S. powołali się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości interpretacyjne, a to art. 481 § 1 i 2 w związku z art. 455 k.c.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne, jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl., z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, niepubl., z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl. i z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.).

Potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga natomiast wykazania, w drodze stosownego jurystycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny i rzeczywisty charakter, a ich rozstrzygnięcie jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania i publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzwonne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii orzeczniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl. i z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.).

Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała stwierdzić, aby skarżący wykazali powołane przyczyny kasacyjne.

Argumenty przedstawione we wniosku wiązały się z niejednolitością orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego wykładni art. 481 k.c. w kontekście terminu, od którego wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie w zapłacie świadczenia odszkodowawczego. Zgodzić się należało, że w przeszłości judykatura nie była w tym zakresie w pełni jednolita. Według jednego stanowiska, zobowiązany do naprawienia szkody popadał w opóźnienie z chwilą upływu terminu wyznaczonego w wezwaniu (art. 455 § 1 k.c.) i od tej daty należały się wierzycielowi odsetki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 83/04, MoP 2004, nr 16, s. 726; tak również powołany we wniosku - jakkolwiek dotyczący szczególnej sytuacji - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1998 r., III CKN 330/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 209). Zgodnie z konkurencyjnym poglądem, w sytuacji, w której odszkodowanie podlegało ustaleniu według cen z daty jego określenia, odsetki należą się wierzycielowi dopiero od tej daty, a zasądzenie odsetek od daty wcześniejszej uzasadnione jest wtedy, gdy za podstawę określenia odszkodowania posłużyły ceny aktualne w tej wcześniejszej chwili (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1994 r., III CZP 183/93, OSNC 1994, nr 7-8, poz. 155 i z dnia 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 26, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 158, z dnia 27 marca 2001 r., IV CKN 297/00, niepubl., z dnia 8 maja 2003 r., II CKN 66/01,

niepubl., z dnia 21 listopada 2003 r., II CK 239/02, niepubl., z dnia 4 lutego 2005 r., I CK 569/04, niepubl. i z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08, niepubl.).

Drugie ze stanowisk, wyraźnie dominujące w orzecznictwie Sądu Najwyższego, uzasadniano przez wzgląd na art. 363 § 2 k.c. i przyjętą w tym przepisie zasadę ustalania odszkodowania według cen aktualnych w chwili jego ustalenia, czyli - w razie procesu sądowego - w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Zasada ta ma na celu ochronę poszkodowanego przed skutkami utraty wartości pieniądza w czasie między powstaniem szkody, a wyrokowaniem o niej przez sąd. W takim przypadku, jak wyjaśniono, odszkodowanie ustalone według cen z daty wyrokowania, uwzględniające ewentualną zmianę cen na korzyść wierzyciela, należy się powodowi dopiero od tej chwili; od tego momentu można też dopiero mówić o opóźnieniu dłużnika w zapłacie tak określonego odszkodowania i związanym z opóźnieniem obowiązku zapłaty odsetek. Zasadzenie w tym przypadku - oprócz odsetek od daty wyrokowania do dnia zapłaty - odsetek za okres wcześniejszy prowadziłoby do kompensaty uszczerbku pokrytego już odszkodowaniem ustalonym według zaktualizowanych cen, co prowadziłoby do nieuprawnionej podwójnej kompensacji (por. zwłaszcza wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 106 i z dnia 17 czerwca 2010 r., III CSK 308/09, niepubl., a także wcześniejsze wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 158 i z dnia 29 maja 2000 r., III CKN 823/98, niepubl.).

W nowszym orzecznictwie za ugruntowane można uznać drugie z powołanych zapatrywań. W sytuacji zatem, w której odszkodowanie podlega ustaleniu według cen z daty wyrokowania, dłużnik opóźnia się w zapłacie dopiero od tej daty, co uzasadnia wymagalność roszczenia odsetkowego od tego momentu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2009 r., III CSK 17/08, niepubl., z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 262/09, niepubl., z dnia 7 lipca 2011 r., II CSK 635/10, niepubl., z dnia 22 listopada 2012 r., II CSK 736/11, niepubl., z dnia 9 stycznia 2013 r., III CSK 89/12, OSNC-ZD 2013, nr C, poz. 65, z dnia 14 października 2015 r., V CSK 708/14, niepubl., z dnia 14 października 2016 r., I CSK 685/15, niepubl., z dnia 17 stycznia 2017 r., IV CSK 106/16, niepubl., z dnia

25 stycznia 2017 r., IV CSK 131/16, niepubl., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 417/16, niepubl., z dnia 25 maja 2017 r., II CSK 584/16, niepubl. i z dnia 6 września 2017 r., I CSK 15/17, niepubl.).

W tym stanie rzeczy, mając na względzie zwłaszcza najnowsze rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, należało uznać, że mimo uprzednich wahań w judykaturze doszło do wykształcenia się dostatecznie stabilnej wykładni art. 481 k.c. w zakresie istotnym z punktu widzenia sprawy, w której złożono skargę kasacyjną. Wykładnia ta znajduje zarazem wsparcie w wypowiedziach najnowszego piśmiennictwa. Okoliczności te nie zostały należycie dostrzeżone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w którym skupiono się na analizie dawniejszego orzecznictwa, a najnowsze powołane rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego - mające przemawiać na rzecz stanowiska powodów - pochodziły z 2012 i 2013 r. i dotyczyły przypadków szczególnych. Nie można tym samym twierdzić, aby w skardze zostały wykazane przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Oceny tej nie zmieniało spostrzeżenie, że w szczególnych przypadkach, dotyczących określonego rodzaju uszczerbków (np. z tytułu niemajątkowej szkody na osobie), względnie świadczeń pieniężnych innych niż odszkodowawcze, rozważane zagadnienie może kształtować się odmiennie niż wynika to z omówionej wcześniej linii orzecznictwa. Konieczność właściwego wyważenia interesów wierzyciela i dłużnika nakazuje pozostawienie w tym zakresie sądom określonej swobody decyzyjnej, zapewniającej elastyczność rozstrzygnięć w zależności od charakteru konkretnej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.).

Z tych powodów, mając na względzie, że skarżący nie powołali się na inne przyczyny kasacyjne, na podstawie art. 398⁹ § 2 i art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.